

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

List in oglasi se plačujejo naprej.

Božični mir.

Miru žele
si razni ljudski krogi,
bogati in ubogi.
Miruj srce:

Božični mir!
šepeče nam dobrava,
ko svež cefir
se z drevjem poigrava.

Boga slaveč
zbor angelov prepeva,
skrivnosti razodeva
nam mir želeč.

Ves svet naj mir napolni
ko nam z neba višin
poslan je božji Sin,
zdravilo duši bolni.

Odpri se sluh,
odpri srce čuteče!
Kdo bil bi gluha
ob glasih rajске sreče?

Sam knez miru
rodil se je nocej,
le brez strahu
odprimo hram mu svoj.

Moj srčni mir,
nikar se mi ne mudil!
V življenja borbi hudi
si vse tolažbe vir.

Končaj prepir
preblaga sveta noč:
ponesi mir
do skrajnih gorskih koč!

Vsestranski mir,
pohiti na bojišče,
v krvavo prizorišče
si delaj tir.

Vse žrtve smrtnih ran
povedi v svoj pristan,
kjer vsak dobil bo v njem
presladki tvoj objem

Br. Gervazij.

Božični pozdrav.

Zares, prezvišeni so sveti božični prazniki! Vsaj napolnujejo srca veselnega človeštva s čistimi in plemenitimi čuvstvi ljubezni do bližnjega, miru in sprave; s čuvstvi veselja, usmiljenja in medsebojnega osrečenja. Že prihaja veličasten angeljski pozdrav iz nebeških visočin s svojo blagomilo in krasno melodijo, ki se mogočno razlega po vsej zemlji in čarobno odmeva v veseljnem vstvarstvu: „Čast Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!“

In ta sicer večne ljubezni polni praznik, sveti dan, praznik sloge, sreče in radosti je našel že v drugič človeštvo v prepiru in divjem bojnem plesu, v neusmiljenem morenju in v strašnem prelivanju krvi! — Vedno še gromé kanoni in sikajo šrapneli počoč pretresujočo vojno pesem, ki nikakor ne oznanja blaženega božičnega miru in blagodejnega veselja! — O sveti večer, ki bodeš zopet sekal tisočerm v srce nove rane britkosti in žalosti ter v drugič vzbujal milotožne božične spomine na odsotne drage očete, može in sinove, ki se vojskujejo s sovražniki in prelivajo žlahtno kri za domovino, — kje je tvoja moč, kje tvoje veselje! —

Druga leta in morda še tudi lanski božič je še marsikateri sedanji vojščak zadovoljno preživel sveti večer v prijetnem domačem krogu brez slutnje, da bode obhajal letošnje božične svetke v bojni vrsti. Kakšna sprememba! Letos bode v daljnih sovražnih krajih, v nevihti, snegu in mrazu žalostno obhajal božič ter se bode samo s hrepenenjem vdeležil in spominjal domačega božičnega radovanja. — In doma? Poprejšnje božično veselje se je umaknilo resnobi in potrnosti; solze teko raz obraza mater, žena in otrok. Njihove misli, njihovo srce, tudi niso doma, — pri svojih so na vojnem polju, pri svojih najdražjih! V duhu jih spremljujejo po zemeljskih jarkih in premisslujujejo z nepopisno otožnostjo njihovo usodo. —

Toda vkljub vsem bolečinam človeštva je božič praznik ljubezni in usmiljenja, miru

in sprave, ki boče tudi letos pomiril naše razburkano srce, ga napolnil z novim trdnim upanjem ter nas vnel in vzradostil tudi v tem težkem bojnem času. Božično dete bode prineslo tolažbo in blagoslov vsemu svetu. — Sveta noč, bodi blažena božična noč in nakloni nam mir in moči, da bi srečno prestali grozovito obiskovanje svetovne vojske! Bodi kmalu naš božični pozdrav! —

Vsem našim cenjenim naročnikom in sotrudnikom pošiljamo odkritosrčne božične pozdrave.

Pa tudi hrabrim vojakom na bojišču veljajo naši pozdravi, želeč jim, da bi se čim preje povrnili zmagovalni k svojim ljubim na dom. Kot božični dar jim poklanjamo naše zagotovilo, da ne bomo nikdar pozabili, kaj so oni storili za nas in našo domovino. V novi pogum naj jih bodri pa ponos in zavest, da se borijo za svojo in svojece boljše bodočnost in za blagor cele Avstrije! —

Z božičnim pozdravom se moramo spominjati tudi vseh padlih vojakov, ki so že žrtvovali svoje življenje za naš nadaljni obstoj. Izpolnili so vestno svojo vojaško dolžnost, zato jim darujemo našo večno hvaležnost. Njihove hrabre čine bomo znali visoko čislati, in ceniti njihova velika dejanja. Božje Dete, daj jim vsem božični mir in večni pokoj! —

Posebno vredni so pa božičnega pozdrava zaostali otrociči že padlih in tudi še živih junakov. Saj jih Jezušček najbolj ljubi. Ljubi jih pa ravnotako cela Avstrija, zato jim polaga obilo in raznovrstnih darov pod božično drevesce. Otroci naj ne čutijo trpljenja odsotnega očeta in ne bridkih vojnih posledic; njim naj ostane božično veselje čisto in popolno. Otrociči naj se veselje čistih darov božjega Deteta, ki jim dohajajo po rokah usmiljenih src in dobrodušnih zavodov. Pri mičnih jaslicah bodo nedolžni otrociči sklepali ročice in molili k Bogu za svoje preljupe očete; molili bodo s hvaležnim srcem za dobrotnike in za blagor domovine. — Otročja božična sreča bode pa tudi edina tolažba jokajočim ma-

teram in plakajočim ženam, ki gotovo najprisernejše zdihujejo po blaženem božičnem pozdravu in miru. Saj je ravno njim teža vojne najbolj odkrita in najhujše čutijo udarec te strašne božje šibe.

Letošnji božič bode nadnaravna vez mej nami in našimi oddaljenimi vojaki in junaki. V duhu in molitvi bomo združeni drug z drugim in Bog miru naj blagoslavlja naše medsebojne želje in vzdihljaje! — Naj doni angeljski božični pozdrav po vsem nemirnem svetu, med vsemi narodi in vojskujočimi državami: „Čast Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!“

Kako bomo cepili trte v prihodnjem letu.

Vojna nam je prinesla marsikaj novega. Vsled pomanjkanja ene ali druge snovi jo je treba nadomestiti z drugo, ali si pa je treba sploh pomagati na drug način kot doslej. Tako je tudi s cepljenjem trt. Doslej smo bili pri nas navajeni, da smo ali kupovali in sadili že cepljene trte, ali pa, da smo sadili divjake in te potem cepili v drugem ali tretjem letu na mestu v vinogradu in to skoraj izključno le na zeleno.

Zadnjega načina so se posluževali zlasti manjši vinogradniki, medtem ko so večji in premožnejši raje sadili že cepljene trte, kar je vsekakor veliko boljše in enostavnejše.

Cepljenje trt na zeleno, na stalnem mestu je zelo odvisno od vremena in zato je zelo nezanesljivo. V zadnjih letih se je to cepljenje po večini zelo slabo obneslo, ker je bilo poleti vreme mokrotno in hladno, tedaj za ta način cepljenja neugodno. Za naprej pa bomo sploh prisiljeni zeleno cepljenje trt opustiti in sicer iz tega enostavnega vzroka, ker ne bo dobiti za to potrebnih gumijevih vezi.

Gumijeve vezi so se že v mirnem času k nam dovažale po večini iz inozemstva, zlasti iz Italije, kakor na primer priljubljen gumi „Trissin“. Pa tudi za to,

LISTEK.

Spomini na sveti večer.

To je bila trojica! Ne vem, ali so bili še kje trije tako sorodnega duha in tako enakih nazorov, kakor mi trije: Ivan, Tone in moja malenkost, ko smo obiskovali visoke šole na Dunaju. Bili smo jedna duša, toda ne v jednem ali dveh, ampak v treh telesih. Lestvico nižjih in srednjih šol je preplezal vsak v drugem mestu. Ko smo pa prišli na višje šole v cesarsko mesto, sešli smo se prav po naključju pri neki gospodinjki, ki nas je nastanila v podstrešni sobi, ali kakor je ona trdila, zgoraj v prvem nadstropju svoje neprostorne hiše. Tukaj tedaj v tem podstrešnem „salonu“ smo se kmalu in natančno spoznali ter tudi kmalu sklenili prijateljstvo, katero je pa postajalo od dne do dne trdnije in prisrčnejše. Saj smo imeli prenašati iste naloge in težave, učili smo se za isto mizo in po zimi prezebali v isti čumnati. Ker smo si bili v vsem jednaki, seveda, smo bili tudi vsi trije enako lahkomišljeni. V

začetku meseca, ko je prinesel pismonoša vsakemu svojo nakaznico, ko je imel vsak več ali manj evnka v žepu, tedaj se je nam godilo dobro. Živelimo kakor grofje. Nobene veselice, nobenega zabavnega večera nismo zamudili. Razume se, da smo po takšnih potih denar kmalu zapravili in v sredini meseca navadno ni imel nobeden niti vinarja več v žepu. Tedaj pa so napočili za nas pravcati prazniki, ko smo doma sedeli in z žalostnimi in kislimi obrazi gledali prazne nočnje. No, pa še tudi takrat nismo izgubili dobre volje. Zbijali smo šale, drug drugega dražili in si na takov enostaven način preganjali dolgčas. Z vsakim dnevom smo se bolj tolažili, saj se je mesec nagibal zopet h koncu in z novim mesecem pride pa zopet pismonoša z nakaznicami in veselo življenje in uživanje se zopet začne.

Toda danes smo bili pa vsi trije nekako potrti. In kako tudi ne! Bil je sveti večer. Zunaj je mrzla burja zanašala snežine oblake v obraz, ljudje so hiteli na ulicah, da pridejo čimpreje na gorko. Nam trem junakom pa je bilo vse enako, ali smo zunaj ali pa doma v podstrešnici. Mrzlo je bilo ravnotako v sobi, kakor

zunaj; toliko smo bili na boljšem, da ni v sobi mélo. Kak božični prizor! Ivan leži na postelji, zavrt v svojo ogrnjačo; Tone je oblekel obe suknji, drugo vrh druge in sedi za mizo, z nogami bijoč ob tla; jaz pa sem stal pri mrzli peči, držeč roke v žepu in sem premissljeval srečne dni, ko se nam je godilo kakor Izraelcem v Egiptu pri polnih loncih mesa. — Grobna tišina je vladala v podstrešni sobici; le tu in tam se je začutil vzdih, ki se je temu ali onemu izvil iz prsi. Vsak se je domislil na dom in videl v duhu skrbno mamico in dobrega ateja, svoje vesele brate in srečne sestre, ki so bili zbrani pred božičnim drevescem in mičnimi jaslicami. —

Tu pretrga Ivan molk rekoč: „Vesta kaj, prijatelj, mi smo pa zares vsi trije pravi lahkomišljeni. Če le imamo par novcev v žepu, že pohitimo, da jih spravimo med svet!“ Tovariša mu prikimata potrtem srcem. Nato opomni Tone: „Kako lepo bi se lahko danes zvečer zabavali v gorkih prostorih med veselo družbo, ako bi ne bili od očeta za božične praznike poslani denarjev takoj pognali!“ Seveda sem se tudi jaz popolnoma strinjal s prijateljema.

Nato nadaljuje zopet Tone: „Prav se nam sedaj godi, ker smo oni desetlet tako potratno rabili! Pa kako lepo mi je oče pisal: Tu ti pošljem nekaj za božični večer; kupi si kako ribo in gospodinja naj ti jo pripravi. Lahko si napraviš tudi majhno božično drevesce in piješ s svojima prijateljema kozarec vina, ter se pri takšni pošteni zabavi tudi nas kaj spomni. — No, spominjam se že svojih dragih doma, pa še kako močno; toda o ribi, o vinu, o božičnem drevescu, o pošteni zabavi ni ne duha ne sluha!“ — Komaj je to izgovoril, zaslišijo se koraki po stopnicah. Na trkanje se odzovemo kar hitro vsi trije radovedni, kdo prihaja. Vrata se odpro in v sobo stopi mož v črni, rudeče obrobljeni obleki, pokrit s cesarsko kapo, držeč v roki veliko mapo. Kakor bi nas pičila kača, skočimo vsi trije naenkrat k pismonoši. Šest rok se stegne na mah po listu, katerega jim ponoli poštni mož s smeljajem. Vsak bi bil rad prvi prebral. Tone je bil najbolj uren in veselo zakliče: „O dobri očka, o dobra mamica, poslala sta mi polno škatljo krapov! Oh, to bo pravo božično veselje!“ —

kar se je izdelalo gumija pri nas, je bilo treba kavčuka, ki se dovažata iz daljnih, gorkih krajev.

Sedaj, ko je dovoz kavčuka vsled vojnih dogodkov izostal, je pa ves gumi zaplenila vojna oblast v svrhu izdelovanja gumijevih obročev za avtomobile itd., in gumijevih vezi za trte ni mogoče ne izdelovati, ne dovažati, tako da tega blaga gotovo ne bomo dobili letos nič ali le zelo nezadostno množino. Brez gumijevih vezi se pa zeleno cepljenje trt ne da izvesti.

Pavola ali špaga, oziroma rafija, se v to svrhu ne da porabiti, ker taka vez cepič ne pritiska zadosti trdno na podlago.

Zelen cepič se namreč, ko ga spojimo s pomočjo vezi s podlago, kmalu nekoliko vsuši in vez, ki ni dovolj prožna in ki se ne utesnuje, odneha in cepič se ne tišči podlage in se z njo ne more zrasti.

Treba bo tedaj za naprej, dokler ne nastanejo zopet redne razmere, posluževati se drugega načina cepljenja in to je cepljenje trt na suho.

Proti temu cepljenju vladajo med vinogradniki na Dolenjskem razni predsodki, ki temeljijo na slabih izkušnjah iz prvih časov obnavljanja po trtni uši uničenih vinogradov.

Takrat so naši vinogradniki dobivali na suho cepljene trte od nezanesljivih trtničarjev, zlasti iz sosedne Štajerske. Trte niso bile dobro sprejete in zaraščene in po saditvi niso vsevale. A od tega časa se je mnogo spremenilo. Sedaj se dobijo na suho cepljene trte pri zanesljivih domačih trtničarjih, kakor n. pr. iz državnih trtnic, iz trtnic deželne kmetijske šole na Grmu, kmetijskih podružnic novomeške, mokronoške itd., in z njimi zasajeni vinogradi prav lepo vsevajo. V občinah Št. Janž, Tržišče, Št. Rupert itd., najdemo danes mnogo vinogradov, ki so zasajeni izključno s samimi suhocepljenimi trtami. Tudi državni in deželni vzorni vinogradi itd., so zasajeni s takimi cepljenkami, ki vsevajo, če ne bolje, vsaj tako dobro kot v zeleno cepljene trte. Tudi na Vipavskem je mnogo vinogradov zasajenih izključno s suhocepljenimi trtami, ki izvrstno vsevajo.

Predsodki proti suhocepljenim trtam so tedaj neutemeljeni.

Pa tudi način cepljenja trt na suho se je zelo v zadnjih letih izboljšal in daje veliko boljše uspehe kot v starejših časih, tako da si vsak vinogradnik lahko pridela potrebne suhocepljene sadike brez posebnih stroškov doma.

Popisavati, kako se pridelujejo take sadike na najboljši in najcenejši način, to je s pomočjo siljenja ali kaljenja, na tem mestu ni mogoče. Opozarjam pa na svoj spis: „siljenje in kaljenje ameriških klju-

čev,“ ki ga je izdala in založila c. kr. kmetijska družba kranjska.

Poleg tega se na kmetijski šoli na Grmu, kakor tudi pri državni trtnici v Bršlinu vsako leto prirejajo tečaji, kjer se v tem načinu cepljenja lahko vsakdo izuči.

Zato priporočam vinogradnikom, ki nameravajo letos vinograde na novo zasajati, da sadijo cepljene trte, ki si jih ali kupijo ali pa sami vzgojijo.

Najenostavnejše je, da si kupijo potrebne ključke ali bilfe in si jih doma aprila meseca ocepijo, jih potem dajo kaliti v zabojih v hleve ali druge gorke prostore in potem, ko so skalili, jih vložijo v trtnico ali pa sadijo naravnost v vinograd.

Kdor misli saditi siljene trte iz za-bojev naravnost v vinograd, ta naj se poslužuje za cepljenje mesto ključev (rezine) raj bilf (vkorenjenih trt). V dobri ne preveč pešeni ali kameniti zemlji rastejo kaljene in naravnost v vinograd sajene trte prav izvrstno. Kdor se hoče o tem prepričati, ogleda naj si n. pr. vinograd g. Antona Osolnika iz Muhabera (nekdanji Lehmannov vinograd) v Trški gori. Tam najde oddelek s 4 leta starimi na ta način cepljenimi in sajanimi trtami, ki so tako lepe in močne, da bodo letos že vse šparone dobile.

V okolici Novega mesta bivajoči vinogradniki imajo pa še to ugodnost, da si proti zmerni odškodnini dajo lahko kaliti svoje cepljene trte v državno silnico pri bršlinski trtnici. Tam so bile siljene tudi Osolnikove (Tičkove) trte.

Za oddaljene vinogradnike pa priredi na željo županstevali društev podpisani tečaje za cepljenje in siljenje trt v domačem kraju in je tozadevne prošnje nasloviti čim preje na podpisanega.

Za nasajanje na novo rigolanih vinogradov s cepljenimi trtami je tedaj zadostno skrbljivo, treba se je stvari le z veseljem in z unemo poprijeti, kot so se je poprijeli v drugih krajih. Omenjam le, da se n. p. na Nižjem Avstrijskem zasadi vsakoletno v vinograde okoli 10 milijonov tako cepljenih in siljenih trtnih sadik. —

Drugo vprašanje pa je, kako naj postopajo tisti vinogradniki, ki imajo že vinograde zasajene z divjimi amerišskimi trtami in jih ne morejo, kot so se namenili, cepiti na zeleno, ker jim primanjkuje potrebnih gumijevih vezi. Odgovor na to vprašanje je: tudi ti naj cepijo na suho.

Tako cepljenje imenujemo suho cepljenje na stalnem mestu v razloček s prej popisanim suhim cepljenjem v roki.

(Konec prihodnjic.)

Hitro se naročite na Dolenjske Novice!

Ker je bila pošta še odprta, smo bili kaj hitro vsi trije tam ter smo se prerivali med množico ljudij, da bi čimprej dobili škatljo s tako zaželjeno jedjo. Ko se nam je končno posrečilo dobiti jo v roke, hiteli smo veselo domov. Škatlja je bila precej poškodovana, kakor je to že navadno pri božičnih pošiljках ob ogromnem navalu različnih zavojev. — In zgodilo se nam je nekaj, kar bi nikdo ne mislil. Ko smo namreč šli ravno čez veliko ulico, spodsne nenadoma Tonetu, ki je nosil dragoceno breme. Padel je po tleh, kakor je bil dolg in širok, škatlja je pa odletela pri tej nesreči dno in zmrznjeni krapji so zdrčali tja po ulici s takim ropotom, kakor bi pehar orehov vrgel po tleh. Urno se pobere Tone in vsi trije pobiramo krape v polomljeno škatljo. Nekako hudo nam je bilo pri srcu, ko smo videli dar božji na nesnažnih uličnih tleh. Še huje nam je pa bilo, ko se je jela tropa radovednežev okrog nas zbirati in se krototati. —

S podvojenimi koraki smo dospeli domov. Tone poseže prvi po krapih in nese k ustom. Pa kako je skremžil obraz, ko se je prepričal, da so krapji popolnoma

zmrznjeni. Vrže ga jezno ob tla, da je odletel krap v zrak kakor žoga. Z žalostjo smo morali spoznati, da se nam je okusna večerja pokazala, katero smo tako težko pričakovali. Hitro smo zmetali krape na mizo in Ivan preišče škatljo, ako ni morda kakšno pismo v njej. In res, prikaže se belo pismo. Hitro ga obrne proti luči in gleda skozi njega, ako ni morebiti kakšen „cesarski metulj“ notri, kateri bi v tem obupnem položaju prav prišel in izvrstno nadomestil zmrznjene krape in dobro večerjo. Toda žalibog, nič ni bilo zapaziti. Ko potem Tone pismo vzame, bere sledeče besede: „Dragi moj Tonček! Ravnokar je mati pripravila okusne krape; ker vemo, da jih ti posebno rad ješ, pošiljam ti jih za božični večer. Pozdravita te tvoj oče in mati.“ — Tonček milo pogleda po nama in žalostno vpraša: „Kaj naj pa zdaj jaz pišem domov, da mi ne bo treba lagati?“ — „No, za to bom pa že jaz poskrbel, da ti ne bo treba laži pisati“, mu odvrnem jaz.

Vsi trije začnemo sedaj preobračati svoje žepe, ako bi morda vendar ne bilo ostalo iz boljših časov še kaj notri. Kmalu se oglasi Ivan: „Hvala Bogu, dva cela

Božična kolednica 1. 1915.

Kdo trka zunaj v pozni, grozni noči,
ko vseokrog besne viharji jezni,
besne, velé: „Ti, hiša, se pogrezní!
Umre naj mož! Udova, solze tóči!
Kaj meni mar otroci stokajoči?”

Kaj meni mar zakoni nerazvezni?
Kaj meni mar voditelji oprezni?
Kdo vstaviti se more moji moči?...
Kdo trka zunaj, iz viharja kliče? —
Prihaja Kralj mirú, Vladar vsevečni!

„O prosim vas, preljube otročiče,
sprejmite me, sprejmite, boste srečni!
Sprejmite me!“ Nam milo, milo kliče
„in boste zdaj in boste v veke srečni!“

Sadar Ivan.

Domače in tuje novice.

Vpoklic letnikov 1865, 1866, 1867, 1870 in 1871. C. kr. korespondenčni urad poroča, da se te dni objavi razglas, s katerim se vpokličejo pod orožje pri prebiranjih za orožje sposobne spoznani črnovojniki rojstnih letnikov 1870 in 1871 s 17. januarjem 1916, rojstnih letnikov 1865, 1866, 1867 pa 21. januarja 1916. Vpoklicani so tedaj 44- in 45 letni najprej, 48- 49- in 50 letni teden kasneje, 46- in 47 letni še niso vpoklicani. Uradno se vpoklice najmlajših in najstarejših razlaga tako, da prideta najmlajša letnika, tedaj 44- in 45 letni najbrže še kot nadomestilo za fronto. Najstarejše letnike pa bodo „do nadaljnega“ porabili v zaledju in v etapnem ozemlju. Ker jih morajo izvezhati za to službo, zato so vpoklicani prej nego srednji letniki. Iz zaledja in etapnega ozemlja pa bodo poslali na fronto vse one, ki sedaj služijo tamkaj in so sposobni za službo v fronti.

Poroka. V Zagrebu se je poročila 20. dec. t. l. Novomeščanka, gspđ. Jožica Reitz z g. inženerjem Josipom Kvarda. Obilo sreče!

Dvojna odlika. Kanonik Fran Povše je dobil sporočilo, da je njegov nečak Vili Povše postal major in si v tej vojski zaslužil dvojno odliko od dveh cesarjev. Naš cesar mu je podelil zaslužni vojaški križec, nemški pa mu je podelil železni križec. Novi g. major izvira po svojem očetu iz Povšetove rodbine na Trebelnem.

Pogreb umrlega g. Mih. Buloveca se je vršil 18. dec. iz bolnišnice Usmiljenih bratov v Kandiji na šmihelsko pokopališče ob precejšni udeležbi. Slovesno ga je pokopal njegov sošolec, milostlj. g. prošt dr. Seb. Elbert z infulo ob asistenci preč. g. kanonika Erzar-ja, tudi rajncega sošolec, in prečast. g. župnika Porenta, prečastite duhovščine iz Šmihela in drugih gospodov,

oo. frančiškanov in gg. Usmiljenih bratov. Za žalujočimi so šli preblagorodni gospod dež. sodni nadsvetnik dr. Rogina, g. notar Pleiweiss, deželni poslanec in župan Zure, zastopnik ljubljanskega uršulinskega samostana, preč. gospod špiritual Valentin Zupančič, in drugi gospodje, gospe in gospodične, ki so izkazali rajnemu zadnje čast. — K zadnjemu poročilu še pristavimo sledečo izpopolnitev: Pokojnik je bil rojen v Trstu, kjer je bil njegov oče, ki se je kmalu potem preselil v Radovljico, trgovec. V mašnika je bil posvečen l. 1885. Kot kaplan je služil dober mesec v Predosljih, potem sedem let v Semiču, skoro pet let pri Sv. Petru v Ljubljani, eno leto kot podvodja duhovskega semenišča v Ljubljani in naposled od dne 1. januarja 1899 kot uršulinski špiritual v Ljubljani. Med govorom ga je pred tremi leti zadela kap na možgane, da mu je spomin zlasti za lastna imena zelo opešal. Ker je bil vajej dela, ga je bolezen zelo mučila in je močno hrepenel, da bi ozdravel in bi bil zopet sposoben za delo, pa mu ni bilo dano. Bil je več let urednik „Krščanskega Detoljuba“ in je rad podpiral učečo se mladino. — Omenim še naj, da se je ves čas zdravil z malo izjemami v bolnišnici gg. Usmiljenih bratov, kjer je bil zelo zadovoljen in vedno veselega temperamenta. Rajnega gospoda smo vsi spoštovali in ljubili in gospodi duhovni so ga radi obiskovali. Vsakemu obiskovalcu je samo toliko in milo potožil, češ: da bi le začel zopet sv. mašo brati, potem bom pa srečen. Gotovo, presrečen si sedaj, predragi g. Miha, ker vživaš že božje Jagne v večnem raj!

Božični pozdrav z bojišča. — Vsem cenjenim čitateljem „Dolenjskih Novic“ voščimo vesele in srečne božične praznike iz zapadnega bojišča. Prosimo in se priporočujemo, spominjajte se nas blagovoljno pri sv. opraviilih ob teh velikih praznikih. Željno radi bi prisostvovali tudi mi, pa naša ljuba domovina je v nevarnosti! Očistiti jo moramo zavratnega izdajalca in ga napraviti za vedno neškodljivega. Spominski praznik rojstva Najvišjega naj donese nam slavno zmago in trajen, blažen mir! Naj vlada zopet blagor in sreča v domovini! Iskrene pozdrave vsem Dolenjcem od Vaših Dolenjcev: Hrovat Alojz, četovodja iz Petan; Bavec Blaž iz Starega trga; Požar Ivan iz Dolenje vasi; Šmajdek Janez iz Petan; Prelesnik Jožef iz Dolenje vasi; Kosiček Vinko iz Žužemberka. — Na veselo svidenje!

Vojaško. G. Jos. Marold, c. kr. vojni kurat, je naznanil svojem v Zalogu št. 10, obč. Prečna, da je dne 14. oktobra 1915 padel pri Zabrežu v Srbiji in da je tudi ondi pokopan Jožef Derganec, vojak domobr. pp. 27, 12. kompanija. N. p. v. m.!

solda imam!“ „Jaz pa tri“, pristavi Tone. Medtem sem se jaz še vedno tipal po žepih svoje suknje. Ves vesel zakričim: „Tu notri za tem robom je pa gotovo nekaj, ali dvajsetica ali pa gumba!“ Hitro razpazimo z nožem podvlako suknje in v naše veliko veselje se prikaže svitla dvajsetica. Jaz pobrem urno vse trojno premoženje, vzamem klobuk in zbežim skozi vrata po stopnjicah. — Prijatelja pa sta nemirno čakala, da se povrnem. Kmalu sem bil nazaj. V sobo prinesem še rožo, ki je že celo leto stala posušena pred vratmi. Postavim jo na mizo, nataknem na njen vrh košček sveče, na vejice pa privežem tri smodke, ki pa, razumljivo, niso bile najboljše vrste; nadalje položim na mizo četrt hleba kruha in tri sardelce. Ivan in Tone pa sta se zraven smejala, četudi nista bila kaj posebno dobre volje. Nato skočim pred vrata in prinesem še veliko majolko vode in jo tudi postavim na mizo. Zdaj pa vzamem itak že zelo razdjano škatljo krapov, jo razkosam in zakurim peč. Tudi starega „zajca“, ki je pomnil že veliko let pri isti gospodinji, je zadela bridka usoda:

moral je v peč. Nato smo zmrznjene krape postavili na peč, da se otajajo, zraven pa smo grelji tudi naša mrzla telesa. —

Po končanih „ceremonijah“ smo se vsedli za mizo in prižgali svečico. Zavžili smo darove božje: ribice in kruh, nazadnje pa še krape, akoravno niso bili posebno dobri; vse skupaj smo pa zamakali s svežo vodo. Po tej borni božični večerji prinese Ivan iz svojega kovčega stare, zamazane kvarte in začeli smo igrati. Ker pa nismo imeli denarja, smo porezali vse gumbe od hlač, saj naramnic itak ni nobeden nosil. Potem si še vsak vzame svojo smodko z drevesca suhe rože, zapalimo, in bili smo nazadnje še prav židane volje. Igrali smo do pol dvanajstih; potem smo se podali v cerkev k polnočnici. Po slovesnem cerkvenem opraviilu smo šli urnih korakov domov, ker je že vsak komaj čakal, da bi si ogrel v postelji mrzle ude. — Drugi dan, na sveti dan, je pisal Tone svojemu očetu sledeče pismo:

„Ljubi očka! Iskrena hvala Vam, da ste bili tako dobri in ste nam pripravili tako lep božični večer, kakor ga gotovo

Iz srbskega ujetništva je bil rešen 23. novembra Franc Hren, posestnik iz Jablana, župnije Mirnapeč; nahaja se sedaj v Zemunu na Ogrskem. V ujetništvu je bil eno leto.

Občina Prečna je s pomočjo cenjene begunke iz Gorice, gospe Pavle Jekelj, po občini nabrala 100 kron za božično darilo vojakom. Svota se je izročila c. kr. okr. glavarstvu v nadaljno razpolago in razdelitev. Potem se je nabralo suhega sadja eno veliko vrečo, katero se je oddalo bolnišnici Usmiljenih bratov v Kandiji.

Vprašanja se stavijo večkrat na nas: kako da prihajajo v Nemčijo vposlane razglednice nedostavljene nazaj? Na to podajamo kratko pojasnilo, ki so ga že pred več časom prinesli listi: V vse inozemske kraje (Ausland), tudi v Nemčijo, se ne smejo pošiljati razglednice, ki predstavljajo kraje, posamezna večja poslopja, vojašnice, bolnišnice, mostove, spomenike itd. sploh večje stavbe. Sicer je pa sploh tudi pri nas prepovedana že prodaja gorij omenjenih razglednic in sicer pod kaznijo, toraj se tem manj smejo pošiljati v inozemstvo. Lahko se pa pošiljajo tudi v Nemčijo dopisnice, in druge vsakovrstne razglednice s cvetlicami, z živalmi itd. Upoštevajte to, da se brez potrebe ne kvirijo znamke!

Darove in darovalce za napravo božičnic v petih rezervnih bolnicah v Novem mestu in Kandiji priobčimo v prihodnji številki.

Preskrba vdov in sirot po vojaških osebah. Opazilo se je, da prihaja iz avstrijske države polovice veliko manj preskrbninskih prošelj kakor iz Ogrske. To ima svoj vzrok gotovo v tem, da se v Avstriji prispevki za preživljanje naprej izplačujejo, ter da se potemtakem stranke v takih slučajih ne potezajo za nakazilo vojaške preskrbnine. Za preostale vdove in sirote pa zna to imeti neprijetno posledico, da se bo vložilo pri splošni ustavitvi prispevkov za preživljanje po končani vojni naenkrat nešteto preskrbninskih prošelj, ki se razumno ne bodo mogle vse takoj rešiti. Če bodo potem raditega morale tisočne potrebne rodbine ostati manj ali več časa brez vsake preskrbnine, gotovo ne bo to krivda vojaške uprave. V lastno korist preostalih po vojaških osebah je tedaj, da prijavijo čimprej svojo pravico do vojaške preskrbnine pri politični okrajni oblasti ali pri županstvu. Pravico do te vojaške preskrbe imajo vdove in zakonske sirote vseh pred sovražnikom padlih, na ranah ali vsled vojnih naporov ali na nalezljivih boleznih umrlih, kakor tudi pogrešanih pripadnikov vojske, in sicer aktivnega in neaktivnega stanja.

nikjer drugje niso imeli. Povabil sem, kakor ste mi pisali, svoja dva sošolca. V prijetni, zakurjeni sobici smo se zabavali izvrstno, kakor še nikoli popreje. Še cló božično drevesce smo imeli, na katerem so svitlo gorele svečice in se zibali po vejicah raznovrstni, a vendar zelo skromni darovi. Tudi sem kupil namesto ene ribe tri, da smo imeli vsak po eno, in tudi smodko je imel vsak. Primakali smo pa z izborna kapljico iz gosposinjinega soda. Tudi poslane krape smo povžili z največjo slastjo. Nazadnje smo še za kratek čas igrali, in sicer prav nedolžno, kar lahko spoznate iz tega, da ni nobeden nobenega vinarja zgubil. Moja dva tovariša se ne počutita danes posebno dobro; gotovo jima je škodila preobila božična večerja, pa bodeta, kakor upam, kmalu zdrava, da se jima le enkrat želodec nekoliko izprazni! — Še enkrat se vam prisrčno lepo zahvaljujem za poslano božično darilo, s katerim ste napravili toliko veselja in toliko zabave mojima prijateljem, Ivanu in Jožetu, posebno pa Vašemu prehvalečnemu sinu Tonetu.“

Štrukelj, sokrivec Zupeta je tedaj prijel, kakor smo že zadnjič poročali. Iz Slovence pa še posnamemo sledeče poročilo: 15. t. m. se je pojavil dolgoiskani Jožef Štrukelj, sokrivec Martina Zupeta, ki je umoril orožnika in se nahaja sedaj v preiskovalnem zaporu v Prelesju, okraj Krško. Krog sedme ure zjutraj je prišel k hiši mlinarja Al. Sitarja, kjer je našel njegovo ženo Terezijo pred hlevom. Štrukelj jo je pozdravil in ji ponudil roko, vprašal, če je kaj novega in poizvedoval, če ni morda v bližini orožnika. Med tem pogovorom je stopil iz hiše mlinar Sitar, katerega se je Štrukelj ustrašil in zbežal. Orožništvo, ki je bilo zvedelo za to, je cel dan zasledovalo pobeglega morilca. Proti 4. uri popoldne je prišel Štrukelj k hiši posestnika Matija Zidarja v Kostanjevcu, občina Št. Rupert, in prosil njegovo ženo Terezijo za skodelo mleka, ki ga je tudi dobil in izpil. Terezija Zidarja o tem nemudoma obvestila srevojega moža, ki je bil na delu izven doma in se je vrnil domov ravno v trenutku, ko je hotel Štrukelj oditi. Štrukelj je pozdravil Zidarja, ki ga je že od preje poznal, in govoril z njim nekaj časa pred hišo. Ko se je pa med pogovorom enkrat ozrl nazaj, ga je zgrabil Zidar za obe roki in ga trdno držal, dočim sta istočasno priskočila iz svojih skrivališč dva lovca, ki sta bila obveščena o Štrukljevem prihodu. Morilca so nato zvezali z vrvmi in ga odgnali proti Krškem; medpotoma ga je prevzela orožniška patrulja, ki je prišla nasproti. Štrukelj je bil izročen deželnemu sodišču.

Nevaren tat pod ključem. Dne 6. t. m. je bilo posestniku Francu Tomšič iz Podstrma, občina Kostanjevica, ukradenih čez 1400 K iz zaklenjene omare v času, ko so bili domači vsi z doma. Isti dan okoli 2. ure popoldne, ko pride Tomšič domov, zapazi, da je imel nepovabljenega gosta v hiši, nakar takoj pogleda v razbito omaro po denarju. Toda žila mu je zaostala, ko vidi, da je ves njegov trud par let odnešen. O storilcu ni imel nobenega pojma, ker ga nihče ni videl, kajti hiša stoji samotno pod Gorjanci. Hitro pošlje Tomšič svojo ženo na orožniško postajo v Kostanjevico tatvino naznaniti. Nato se podata g. stražmojster Valant in črnovoj. narednik Jarc na lice mesta, če bi se mogoče dobila kaka sled po storilcu. Te ni bilo mogoče tam dobiti. Ker je že mrak nastopil, bilo je treba hitro gledati, da bi se storilcu prišlo na sled. Po dolgem in trudopolnem iskanju po gozdu in bližnjih vaseh se je končno posrečilo tatu v osebi Vincenca Zeme iz Zabukovja na Štajerskem pri Št. Jerneju v vasi Verh še isto noč izslediti. Pri njem so dobili še skoro ves ukraden denar. Zeme je bil že opetovano predkaznovan radi hudodelstva tatvine. Razen navedenega ima Zeme tudi še več drugih tatvin na vesti ter se zanj zanima tudi c. kr. orožništvo v Celju radi nekega vloma. Da je Tomšič tako hitro prišel do svojega denarja, se ima zahvaliti le pridnosti ter nagli in pravi ukrenitvi, pri zasledovanju omenjenima gosp. orožnikoma.

Vojni mir.

V ogrskem in nemškem državnem zboru se je pretečene dni veliko govorilo in razpravljalo o zaželjenem miru. Grof Tisza je na tozadevno vprašanje izjavil, da je odvisno popolnoma od sovražnikov, kdaj se bo sklenil mir. Toda sovražniki še vedno nočejo nič slišati o njem, ampak še sklepajo nakane, kako bi se dalo onemogočiti Avstrijo in Nemčijo. — V nemškem državnem zboru se je izrazil državni kancelar Bethmann-Hollweg, da so zaveznice Avstrija, Nemčija, Turčija in Bolgarija na vseh boljših zmagovite, toraj jim ni treba prositi za mir; pač pa so vedno pripravljene o mirovnih predlogah razpravljati, če bi jih jim sovražnik predložil. Toda o tem še sedaj v sovražnih krogih ni duha ne sluha, četudi njihovo ljudstvo koprni in vzdihuje po miru; njihovi mogočnejši pa imajo zamašena ušesa. — Anglež pravi, da vojne

ne bo konec popreje, dokler ne dobi dalekosežnih jamstev, da ga Nemčija ne spravi zopet v vojno. — Francoz se pridružuje Kitchenerjevimi besedam, da se mora Nemčiji, ki postaja slaba, nanovo napovedati vojsko. — Rus pa še niti slišati noče o miru in noče niti razpravljati o mirovnih govorih v ogrskem in nemškem državnem zboru. — Italija pa itak govori in piše vedno najbolj neumno in bedasto, kakor trdijo listi. To radi verjamemo, če smelo naznanja v listu „Popolo d'Italia“ Avstriji in Nemčiji tako dolgo vojsko, dokler ne bode obe državi uničeni.

Kakor tedaj spoznamo, odklanja vsa sovražna javnost našo mirovno pripravljenost ter nas zasmehuje. Toraj naprej! Če nočejo, nabrusimo si vnovič nože in v prvični boj! S Srbijo smo že končali in s Črnogoro bomo tudi kmalu. Potem še spodimo zadnjega Italijana in Rusa z naše zemlje. Po dosesanih dogodkih nihče ne bo dvomil, da smo tacega junaštva povsem zmožni. Ako naši sovražniki sedaj nočejo miru, bode jim odslej vsak dan mir dražji.

Vojni pregled.

„Lokalanzeiger“ poroča iz Rotterdam: Soški dopisnik „Couranta“, poroča: Gorico obstreljujejo dalje. V petek so bombardirali mesto 6 ur. Vojaško bolnišnico je zadelo 14 bomb; na cestah je bilo ubitih ali ranjenih 7 oseb. V soboto je bilo mirno. V mestu ostalo prebivalstvo se nam mora smiliti. Tvorijo je večinoma trgovci, ki žive po kleteh. Italijanska letala so zopet priplula nad mesto in so metala bombe, prepodili so jih avstrijski obrambni topovi in letala. — Na Laškem sta zopet odstavljena dva generala, toraj so med vojsko upokojili do zdaj 53 generalov. — Rusi so poslali pri Reni zbrane ruske čete večji del proti Bukovini. — Kor. urad poroča iz Berlina, da je bila 17. dec. popoldne potopljena mala nemška križarka „Bremen“ in neka spremljajoča jo tovpedovka po napadu nekega podmorskega čolna. Znaten del posadke so rešili. — Angleške izgube ob zadnjih turških napadih se cenijo na 1000 mož. — Švica ostane pod orožjem in straži zdaj svoje meje. Razmere so pa iste kakor lani. — V Rimu so vse kavarne, gostilne in muzeji napolnjene Angležev, ki bodo v kratkem odpotovali na Dardanele. — V Albaniji stoji zdaj do 150.000 laških čet, ki so namenjene za branitev le Albanije. —

V Galipoliju so dosegli Turki velikansko zmago nad Angleži. V Carigradu so vzbudile te vesti splošno radost. Četverosporazum namerava popolnoma izprazniti Galipoli in se čete prepeljejo v Solun. Angleški list „Times“ sam pripoznava neuspeh in pravi, da je dardanelsko podjetje za nje „najmonumentalnejši neuspeh“, ki je kedaj doletel angleško orožje. Ne kaže, da se veselimo, ker se je končal najvažnejši del podjetja z umikanjem. Taka izpraznitev je vedno v zvezi z izgubami. V Galipoliju sta padla tudi dva angleška generala.

Nemci zopet obstreljujejo Rigo z novimi granatami, ki dvakrat razpočijo: prvič v zraku in drugič, ko udarijo na trdo.

Pri Prizrenu so se Srbi zadnjič branili; imeli so še okolu 100 topov, ki so jih razvrstili v obliki polkroga proti Bolgarom. Ko so se bili pet ur, so izstrelili Srbi vse granate in so bežali ob Drinu po ozkih stezah v albanske gore. Bitke se je udeležilo nad 8000 Srbov; polovico je bilo ujetih. Ostanek vodi zdaj malo vojsko v albanskih gorah, a ker sovražnik hitro prodira, je popolnoma izključeno, da bi se še dolgo držali. Srbski begunci žive z mesom konj, ki so poginili. Črevlji se raztrgajo ob ostrih albanskih skalah. Kri zaznamuje pota, po katerih so begali srbski begunci Srbski krajevici je prijezdil v desetih dneh v Skader brez vsake prtjljage. Vojvoda Putnik je tako oslabel, da so ga morali vojaki zadnje dni nositi v Skader.

Lord Kitchener se poda prihodnje dni v Egipt, kjer bo prevzel vrhovno povelj-

stvo operacij. Angleška je pripravljena na dolgotrajno vojsko v Egiptu. — Vojne ofenzive napovedujejo na eni strani Rusi s pomočjo velikih zalog streliva, s katerimi so jim prihiteli Francozi in Japonci na pomoč. Od druge strani strašijo zopet Angleži in Francozi s strašno spomladansko ofenzivo v prvi vrsti zoper Nemce. Angleži in Francozi imajo pač veliko govorjenja, toda v dejanjih jih naši daleč prekošajo; tako bo tudi zdaj. — Tembolj so pa pripravljene Turki za ofenzivo proti Egiptu; sklicali so že dva milijona mož pod orožje in dobili so tudi v zadostnem številu avstrijskih in nemških težkih topov v pomoč. Pravo delovanje turške armade se bo tedaj še-le zdaj pričelo z veliko silo. — Ob grški meji stoji po poročilu „Daly Telegraph“ 200.000 Avstrijcev in Nemcev. — Bolgarija razpolaga z velikim številom težkih topov. — „Matin“ poroča o novih težkih diferencialih med Grško in entoto, ker se Grška brani dati železniški material. — Grška pomnožuje svojo armado, ker vrniti se morajo vsi v inozemstvu živeči in vojaške službe oproščeni Grki.

Raznotero.

Najpotrebnejša hrana. List „Zeit“ poroča, da dobimo v kratkem karte za kruh in moko v celi Avstriji. Tudi po deželi se bo dobilo moko le proti karti. Izdajale se bodo za moko posebne karte in za kruh zopet posebne. Na Dunaju popoldne od 2. ure naprej do večera ne bodo več pili po kavarnah mleka, mlečne kave, mlečnega čaja in kakaa. Na ta način mislijo prihraniti dnevno 10.000 litrov mleka. Dunaj rabi na dan približno pol milijona litrov mleka. — Okrog 100.000 litrov ga bodo prihranili v prvi vrsti za otroke, doječe matere in bolnike po bolnišnicah. Ostanek šele dobi drugo prebivalstvo. — Otroci do 2 let dobijo po liter mleka na dan, od 2. do 6. leta pa pol litra.

Mobilizacija avstrijskih žen. Ženske organizacije, od katerih vojno ministrstvo pričakuje predlogov o uporabi žensk v zaledju, so imele zadnje dni na Dunaju več posvetovanj. Predvsem skušajo dobiti temelj, na katerem naj bi slonela takozvana ženska mobilizacija. Do sedaj se je razpravljalo o varstvu mater, mladine in otrok, o šolanju žensk, določila se je tudi približno njihova zmožnost za delo, govorilo se je tudi o posvetovalnicah, starosti, zaslužku in prilikah za žensko delo. Vse organizacije so volile ožji odbor, ki vodi nadaljna posvetovanja. Vojnemu ministru se bo na ta način stavilo enotne in složne predloge vsega avstrijskega ženstva.

Nova razkritja o sarajevskem umoru. „Az Est“ javlja iz Bukarešta: Iz Sofije poročajo, da je bivši bolgarski poslanik Čaprasikov rekel, da ima bolgarska vlada pisane dokaze, da sta Franc Ferdinand in Sofija žrtev srbske vlade. Bolgarska vlada bo te dokaze kmalu objavila. Ta izjava kaže, da so Bolgari zaplenili tajne srbske arhive.

Deweta in njegove soujetnike, 118 jih je, so v Johannesburgu izpustili na svobodo. Plačati so morali denarno globo in obljubiti, da se ne bodo pečali toliko časa s politiko, kolikor časa so jih obsodili v zapor. Kakor znano, je bil obsojen Dewet s tovariši radi veleizdaje.

Milijonske kazni. Kor. urad poroča iz Bona sledeče vezanimive obsodbe: Po približno štiritedenski razpravi se je 18. dec. 1915 razglasila razsodba radi odtegnitve davka na žganje. Tvorničar žganja Böttcher v Eitorfu je obsojen na zapor enega leta šest mesecev in na 13.316.813 mark denarne globe, v slučaju neiztirljivosti pa še na 18 mesečni dodatni zapor. Trgovec Jansen, kazen je preстал s preiskavalnim zaporom, na 8.302.492 mark denarne globe, oziroma na šestmesečni zapor. Lastnik žganjarne Lubanski v Hamburgu radi dveh slučajev na enomesečni zapor in 4.818.404 marke globe, oziroma enoletni zapor.

Pobitost v Rusiji je baje večja radi pomanjkanja živil, lesa, sladkorja in moke, kakor pa vsled vojne nesreče.

V Petrogradu so našli pri ravnokar končanem ljudskem štetju nad dva in pol milijona prebivalcev; med njimi je vstetih 200.000 beguncev.

Bolgarija je v vojni proti Srbiji povečala svoje ozemlje za 80.000 km², obenem pa ohranila svojo glavno silo in je pripravljena v zvezi s svojimi zavezniki na vsako mogočost.

Begunci se vračajo v Belgrad. Med obstreljevanjem Belgrada je večina prebivalstva pobegnila. Komaj 18.000 jih je ostalo v mestu. Nekaj dni sem pa se vračajo begunci v vedno večjih skupinah iz notranjosti dežele v mesto. Dosedaj se je vrnilo 36.000 beguncev, po večini žene in starejši mošje.

Božič pri Belokranjih.

Božič, božič bata
na oboja vrata,
nosi kitu zlata,
da pozlati vrata
in oboja poboja.

Že nekoliko časa pred svetim dnevom navdaja veselje in radost srca tega dobrega slovenskega naroda. Veselo petje narodnih pesmi se razlega povsod. A ne zavoljo dobrega življa tega dneva, temveč zaradi svetega dneva samega, rojstva našega Gospoda Izveličarja. V adventu prejmo zakrament sv. pokore in svetega Rešnjega Telesa, da tem s čistejšim srcem obhajajo zaželeni praznik.

Na badnjak, to je dan pred božičem, vstane že zgodaj vsa družina in začne staviti pohišstvo in živino v najlepši red. Gospodinja pa zamesi velik hleb iz najbolje moke, katerega tako ovenča s ptički, rožicami, venci in podoba jaslic, ki so narejeni iz testa, da ga je lepo videti; imenujejo ga „božičnik“. Zraven zamesi malo manjši in ne tako ozaljšan hleb „novoletnico“, katero shranijo do novega leta. Pri kosilu, to je pri zajutruku, načne novoletnico gospodar, napravi križ z nožem na spodnji strani. Razven tega speče še več drugega kruha in gubanic ali povitje (povalnic).

Božičnik načne gospodar, semtertje tudi gospodinja, toda še-le na dan sv. Treh kraljev, ter ga da tudi živini pokusiti. Ovenčavo njegovo pa shrani za krave, da se pri porodu laglje otelež. Razume se, da hlebci in štručke, ozaljšani z venci in ptičicami, ne izostanejo. Navadno tudi na dan sv. večera koljejo, da imajo razven družega mnogovrstnega mesa tudi sveže meso, in sicer takozvanega „pugla“, to je mlad prašiček.

Proti večeru se oglašé zvonovi in dolgo časa oznanjujejo z lepim potrkavanjem veseli in sveti prihodnji praznik. Po nekaterih vaseh hodijo mladeniči z blagoslovljeno vodo po polju in škropé puste njive, da bi rodile obilno in bogato žetev. Na vrata živinskega hleva obesijo razpelo, napravljeno iz blagoslovljenega lesa. To razpelo ima odvracati vse hudo, vse bolezní in vsako nesrečo od domače živine.

Temna noč razprostre svoje črno krilo po zemlji. Družina se zbere v hiši ter skupno moli angelsko pozdravljenje in rožni venec. Potem pokadi oče vse poslopje; pred njim pa veselo skaklja sinko noseč ključe, s katerimi odpira posamezna vrata.

Resnično se pa začudimo, oziraje se po sobi. Na desno in levo, vse je ovenčano z mnogoštevili popirnatimi venci. V kotu stojé mične jaslice, razsvitljene z mnogimi lučicami. Na stropu pa migljajo pozlačeni orehi, rdeča jabolka in mnogo družih lepotij. Družina se vse k večerji, ki obstoji zaradi svetega posta samo v kruhu in vinu. Tu se vidijo najlepše navade našega prostega ljudstva; najlepše domače in poštene zdravice doné človeku na uho. Nato opozori mati otročiče in družino na navade in običaje svetega večera, ki jih je podedovala po svojih stariših, in jih opominja, da jih izpolnujejo tudi oni

po njeni smrti. Posebno še povdarja, naj bodo vsikdar dobro pripravljene, obhajati sveti božični praznik s čistim srcem in s pobožno dušo, da bodo tako tudi oni žive jaslice za božje Dete.

Po večerji postavijo na mizo božičnik, novoletnico, mošnjček, jarem, raznega žita in še mnogo družega, v dobri veri, da so te stvari, ki so ta večer na mizi, blagoslovljene od novorojenega deteta Jezuščka, in da so za razne bolezní najboljša zdravila. Kmalu potem se združijo mladeniči in mlajši mošje, dekleta in žene in gredó k polnočnici, vso pot prepevaje pesmi o božičnem Detetu. Stareji in otroci pa ostanejo za varstvo doma. Prihodnji dan, na sveti dan, pa se udeleži vsak še dveh sv. maš. Ob 11. uri se zberó doma in se vsedejo k pojedini. Tako obilo jedil se prinese na mizo, da ostane še za prihodnji dan dovolj. Ko si še s sladko, pristno belokranjsko kapljico potolažijo žejo, pojó čuda veliko narodnih pesmi, ki se glasé tako milo, da se človek radostno zasolzi. Potem sledijo razne zdravice; seveda gospodarju in gospodinji se nazdravi najprvo. Naposled molijo Boga in ga prosijo milosti, da bi jih še mnogo let ohranil v trdnem zdravju, v obili sreči in v popolni dušni in telesni zadovoljnosti. Tako začne in konča vrli Belokranjec božično veselje z molitvijo.

Dalo božično Dete, da bi tudi letos ne bilo preveč skaljeno pošteno božično veselje Belokranjcem in ne nam, ko živimo v času vojnih sil, draginje in vsakovrstnega pomanjkanja, in da bi božje Dete obrisalo vsem domačim solze, ki jih točijo po svojih odsotnih vojaki, vojskujočih se na krvavih poljanah za vero, dom in cesarja! Naj nam prinese letošnji božič tolažbo in sladko upanje na skorajšnji srčno zaželeni mir in častno zmago Avstrije!

Ta popis izvira iz spisa, ki smo ga povzeli iz neke stare knjižice. Seveda so se danes nekatere stare navade ob različnih praznikih že opustile, ali saj spremenile, da so se odmaknile novjšemu času, ki žalibog le prerad lepe stare narodne običaje in ceremonije odpravlja, ali jih pa nadomešča z manj pomenljivimi. Tako se je opustilo v Belokrajini tudi že tako imenovano koledovanje ob božičnem in novoletnem času. Hodili so namreč fantje od fare do fare, od vasi do vasi, ter so prepevali pomenljive pesmice „kolednice“. In te lepe in različne navade so popisane v dveh Šašeljniovih knjižicah „Bisernice“, kjer se nahaja še besedilo nekaterih kolednic in mnogo drugih zanimivostí. Kdor se kaj bolj zanima za Belokranjce, za to ljubo božje ljudstvo in njegove mičnosti, naj si kupi omenjeni knjižici; ne bo mu žal. Cena je enemu zvezku dve kroni in se lahko naročuje zraven založništva Katol. tiskovnega društva v Ljubljani tudi pri J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Razglas c. kr. deželne vlade za Kranjsko

zadevajoč izključno rabo metriške mere v lesni trgovini.

Z zakonom z dne 23. julija 1871, drž. zak. št. 16 ex 1872, so bile vpejane nove mere in uteži (metriška mera), ki se imajo od 1. jan. 1876 dalje izključno rabiti v javnem prometu. Kljub temu se porabljajo v lesni trgovini še vedno stare, dunajske, da celo inozemske (benečanske, pariške) mere. Ker povzročajo take, v prometu nedopustne mere razne nedostatke in izkoriščanja kupecv in so bile posebno zadnji čas, ko so cene lesa močno poskočile, povod raznim pritožbam, opozarja c. kr. deželna vlada na obstoječo prepoved, vsled katere se stare, nepostavne mere v lesni trgovini in javnem prometu ne smejo rabiti. Merska enota za trgovino z drvami za kurjavo v metriški meri je določena z naredbo, izdano od ministerstev za notranje stvari, finance, trgovino in poljedelstvo dne 23. decembra 1875, drž. zak. št. 157. Prestopki te prepovedi se bodo kaznovali ne glede na morebitno posto panje po kazenskem zakonu, od politične oblasti prve stopnje po členu VI. zakona z dne 23. jul.

1871, drž. zak. št. 16 ex 1872, z globo od 10 K do 200 K, oziroma z zapomom od 1 od do 20 dni.

Ljubljana, dne 2. decembra 1915.
C. kr. deželni predsednik: baron Schwarz s. r.

Podučilo k zgornjemu razglasu.

Akoravno se stare mere in uteži od 1. 1876 dalje ne smejo več rabiti, so vendar osobito v lesni trgovini še v navadi, ne da bi bili dani tehtni vzroki za to.

Dočim se je v trgovini z okroglim lesom večinoma udomaćila metriška mera (merska enota to je 1 polni kubični meter), pri rezanem lesu in drveh za kurjavo še vedno niso povsod odstranjene stare dunajske mere. Ta razvada se je sedaj z gori navedenim razglasom prepovedala. Kar se tiče trgovine z drvami za kurjavo, opozarja ta razglas na določbe ministerske naredbe z dne 23. decembra 1875, drž. zak. št. 157, s koje je bila vpejána kot merska enota prostorni kubični meter.

Drva prodajajo na Kranjskem sicer po večini že na prostorne kubične metre, le ponekod, posebno pa v ljubljanskem političnem okraju, tržijo jih še vedno v takozvanih drvarskih seznjih ali klaftah. Ker ti drvarski seznji niso enotne kubične vsebine, zanimajo se konzumenti, med katere je šteti vse sloje prebivalstva, koliko prostornih kubičnih metrov obsejajo taki drvarski seznji ali klaftre, da morejo klafterske cene preračunati v meterske. Račun bi bil sicer odveč, ker se smejo drva le na prostorne kubične metre prodajati, torej tudi cene le po tej meri zahtevati, vendar je glede kontrole cen važno, da se omenjeni račun napravi:

Kot drvarski sezenj se večinoma prodaja sklad drv, visok po 1 sezenj to je 18965 m in dolg ravnotako. Prostornina sklada zavisi od dolžine polen, ki jo pa napravljajo v raznih krajih različno. Najbolj v navadi so dolžine polen po 21 palcev ali col, to je 55.31 cm, po 22 palcev, to je 57.95 cm in po 23 palcev, to je 60.58 cm.

Ako smo si nabavili drvarski sezenj po 22 palcev dolgih drv, preračunimo ga na metre, ako zmožimo dane nam izmeri, toraj: 18965 m × 18965 m × 0.5795 m, kar znese matančno 2.02 prostorskih kubičnih metrov. Če stane tak sezenj drv na primer 34 K, pride nam na prostorni kubični meter 34 : 2.02 to je 16 K 83 h.

Najenostavneje se merijo po 1 m dolga drva, zaradi tega konzumenti najbolj po takih vprašujejo in bi bilo tudi želeli, da bi se v prihodnje le po 1 m dolga polena prodajala in s tem napravil konec vsem nedostatkam. Po omenjeni ministerski naredbi pa so dopustne tudi druge dolžine polen, toda samo take po 80 cm, 60 cm in po 50 cm. Taka drva pa se smejo glasom iste naredbe skladati le v tako dolge sklade, oziroma opore, da odgovarja kubična mera drv le celim prostornim kubičnim metrom. Ako so skladi po 1 m visoki, ima pri polenih, dolgih 1.0 m, meriti dolžina sklada 1.0 m

0.8	0.6	0.5
1 1/4	1 1/2	2

da znaša prostornina drv 1 prostorni kubični meter. — Iz tega je razvideti, da so dolžine po 21, 22, 23 ter več ali manj palcev v trgovini nedopustne; ko bi bile vendar na prodaj, smela bi se zaračunati po 21 in 22 palcev dolga drva le za 50 cm dolga, po 23 palcev pa le za 60 cm dolga.

Prodajalec in kupec sta kaznjiva, ako se ne ravnata po obstoječih predpisih; tudi ni dovoljeno cene drv za kurjavo nastavitv za seznje, ampak le za prostorne kubične metre. Kakor izkušnja uči, morajo se nezakonite stare mere v lesni trgovini najkorenitejše odpraviti, ako kupci vsako nepostavnost ovadijo bližnjemu tržnemu ali policijskemu osobju, oziroma žendarmeriji ali županstvu.

Razvedrilo.

Verjetno. Gospodinja: „Onih šest parov nogavic, ki so mi zmanjkali pri perilu, sem našla sedaj v tvojem kovčegu!“ — Dekla: „Oh, gospa, seveda! Hotela sem vam napraviti iznenadno veselje za božič, da bi vam nogavice skrivoma podpletla in zakrpala!“

V šoli. Učitelj: „Vsak človek mora ubogati, bodisi učenec ali odrasčen. No, Francelj, ali mi znaš povedati, katerega moram jaz ubogati?“ — Francelj: „Gospo sopogo!“

Ljubezen. Žena: „Dragi mož, kaj me bodeš tudi takrat tako rad imel, ko bom stara?“ — Mož: „Ančka, zakaj pa to vprašaš? Vsaj boš kmalu videla.“

Tolažba. — „Anica, ti si izgubila s smrtjo svojega soproga nenadomestljivega soproga!“ — „Ne vem, bodem še-le videla!“

Srečen mož. „Tvoja soproga igra ves dan na glasovir in še povrh presneto slabo!“ — „E, kaj te to briga! Naj igra, mi vsaj kosila ne kuha!“

Izgovor. Papa: „Edko, zakaj pa nisi danes poljubil mamice za dobro jutro kakor, po navadi.“ — Sinko: „Papa, saj si vendar sam rekel včeraj, da ima mamica strupen jezik!“

Pri poroki. Duhoven poučuje ženina in nevesto o njenih prihodnjih zakonskih dolžnostih eden do drugega; med drugim reče ženinu: „Mož mora s svojo ženo vedno lepo ravnati in jo varovati vsega hudega.“ In nevesti pravi: „Žena mora mirno in potrpežljivo slediti svojemu možu na vseh njegovih potih skozi vse življenje.“ Nato se pa osupnena oglasi nevesta: „Prečastni gospod, ali bi se ne smel ta nauk obrniti in zamenjati? Vedite, moj ženin je pismonoša!“

Dražbeni oklic.

E 668/15
7

Dne 18. januarja 1916 predpoludne ob 10. uri bo pri c. kr. okrožnem sodišču, v izbi št. 30, dražba sledečih nepremičnin:

Zemljiška knjiga Hrušca, vl. št. 55 in 366; gozdi, njiva in vinograd. Cenilna vrednost 1506 K. Najmanjši ponudek 1004 K.

Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaja.
C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. IV.,
dne 20. novembra 1915.

Dražbeni oklic.

E 695/15
6

Dne 18. januarja 1916 predpoludne ob 11. uri bo pri c. kr. okrožnem sodišču, v izbi št. 30, na podstavi s tem odobrenih pogojev dražba sledečih nepremičnin: Zemljiška knjiga Zagorica, vl. št. 208; hiša v Globočdolu št. 8, dva travnika in vinograd. Cenilna vrednost 336 K. Najmanjši ponudek 224 K.

Zemljiška knjiga Hmelčič, vl. št. 504; njiva. Cenilna vrednost 504 K. Najmanjši ponudek 336 K.

Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaja.
C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. IV.,
dne 18. novembra 1915.

Ali ste že vpsalali naročnino za Dolenjske novice?

Velika svota denarja

154-0-43 se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja: Srečkovno zastopstvo 13, Ljubljana.

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4 ¹/₂ %

1-0-88

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.